

Gazi Eğitim Enstitüsü ve Türk Eğitim Sistemi

CAVİT BİNBAŞIOĞLU

1978'de Yüksek Öğretmen Okuluna ve 1982'de de fakülteye dönüştürülen Gazi Eğitim Enstitüsünün Türk Eğitim Sistemine katkılarını üç bölümde inceleyebiliriz:

I. Gazi Eğitim Enstitüsünün genel olarak Türk Eğitim sistemine yaptığı katkılar.

II. Gazi Eğitim Enstitüsü Eğitim Bölümünün Türk Eğitimine yaptığı katkılar.

III. Yeni Eğitim Fakülteleri ve Gazi Eğitim Enstitüsü.

Bunları kısaca şöyle belirtebiliriz:

I. Gazi Eğitim Enstitüsünün Genel Olarak Türk Eğitim Sistemine Katkıları:

Gazi Eğitim Enstitüsü, ilkin ortaokul ve dengi okullara öğretmen yetiştirmek üzere 1926-1927 öğretim yılında açılmıştır. O tarihte, ilkokul ve liselere öğretmen yetiştiren ayrı okullar var iken, ortaokullara öğretmen yetiştiren belli başlı bir okul yok idi. Bunlar, bazı öğretmen okullarının özel sınıflarında yetiştiriliyor idi. 1927-1928 öğretim yılında ilköğretmen okullarına meslek dersleri öğretmeni ve ilköğretim müfettişi yetiştirmek üzere bir de "pedagoji" bölümü açıldı ve okulun adı "Gazi Orta Öğretmen Okulu ve Eğitim Enstitüsü" oldu. Bu okulun Türk eğitimine genel katkıları şunlar olmuştur:

1. Gazi Eğitim Enstitüsü, söz konusu öğretmen gereksinimini çağdaş eğitim ve öğretim görüşlerine uygun olarak karşılama yanında, yeni kurulan Cumhuriyet rejiminin ilke ve değerlerini benimseyen, koruyan ve yayan bir kurum olmuştur.

2. Bu Enstitü, 1848'de başlayan ve son olarak ikinci Meşrutiyet ve Cumhuriyet dönemlerinde büyük bir ivme göstererek devam eden, laik, demokratik ve çağdaş eğitim ilkelerinin uygulanmaya çalışıldığı öğretmen okulları gelene-

ğinin Atatürk ilkeleri ile bütünleşmesini sağlamıştır. Bu nedenle, G.E.E., yetiştirdiği 30.000-35.000 civarındaki öğretmen ile Cumhuriyetin ilk 50 yılındaki eğitimimize damgasını vurmuştur. Diğer eğitim kuruluşları ile arasındaki en büyük ayrılık başlangıçtan beri pedagoji bölümü dışındaki diğer bölümlerde de okutulan pedagoji, Genel Öğretim Yöntemleri ve ilgili bölümlerde okutulan özel öğretim yöntemleri ve uygulama idi. Daha önce ilkokul öğretmenliğinden gelenler için, bu dersler, ayrıca pekiştirici bir nitelik taşımıştır. Bu dersler, mezunlarının başarı düzeylerinin yükselmesinde büyük etken olmuştur.

3. G.E.E., karma eğitim uygulayan ilk yatılı okul olmuştur. Bu bakımdan, daha sonra açılan yatılı okullara örneklik görevi görmüştür.

4. Gözlem, deney, tiyatro ve tartışmaya dayanan "çocuğa göre eğitim" anlayışının ve modern öğretim yöntemlerinin merkezi olmuş ve "toplular eğitim sistemi"ni ders ve uygulamaları ile ülkeye yaymıştır.

5. G.E.E., Bakanlığa bağlı Ankara'da eğitim ile ilgili ilk yüksekokul olduğundan, Cumhuriyetin ilk 40-50 yılında Millî Eğitim Bakanlığının bir danışma organı gibi görev yapmış, özellikle ilk ve orta dereceli okulların program ve yönetmelikleri, ders kitapları daha önce bu okulun öğretmenleri tarafından hazırlanmıştır. Aradan 70 yıl geçtikten sonra okul kitaplığında bunların müsvetelerine rastlanmıştır. 1950'lerde başlayan Öğretmen Kitapları Dizisi de bu okulun öğretmenleri tarafından çıkarılıyordu.

6. Kuruluş yıllarından beri okulda öğrenci yönetimi ve ders dışı etkinliklere yer verilmiştir. Cumhuriyetten önce, İstanbul ilköğretmen okulunda Sâti Bey döneminde başlayan bu hareket, Cumhuriyet döneminde Gazi Eğitim Enstitüsünde uygulanmış ve mezunları yoluyla diğer eği-

tim kurumlarına da yayılmıştır. "Demokrasi Eğitimi", bu okulda çalışan İ. Hakkı Baltacıoğlu'nun 1933'te Fikirler dergisinde çıkan "Demokrasi İçinde Çocuk Terbiyesi" başlıklı makalesinde çocuk eğitiminin aslında demokra-

tik bir eğitim olması gerektiğinden söz ediliyordu. Dr. Halil Fikret Kanat, 1947 yılında Bakanlık adına G.E.E.'nin çıkardığı Eğitim-Öğretim dergisinin 3. sayısında "Demokrasi Eğitimi" başlıklı yazısında, demokrasinin ne olduğunu açıkladıktan sonra, bu konuda ana babalara, öğretmenlere düşen ödev ve sorumlukları göstermiştir. Yeni Okul dergisinde bu okulun öğretmenlerinden H. Hüsnü Cırıtlı, İlköğretim dergisinde de Miat Enç, daha sonraları da Pedagoji dergisinde Dr. Selâhatti, Ertürk ve Dr. Ferhan Oğuzkan gibi öğretmenler bu konularda yazılar yazmışlardır. Yeni okulun müdürlerinden Vedide Baha Pars, müdürlüğü döneminde gerek derslerde ve gerekse ders dışı zamanlarda demokratik eğitimin güzel örneklerini vermiştir. Böylece okul, mezunları aracılığıyla, demokratik eğitim ilke ve uygulamalarının ülkeye yayılmasını sağlamıştır.

7. G.E.E.'nin öğretmenleri, sürekli ve belli bir yayın organı çıkaramamışsa da, eğitimsel düşünce ve uygulamalarını, önce İzmir'de çıkan Fikirler ve Kültür dergileri ile Kâzım Nami Duru'nun çıkardığı Yeni Kültür, Bakanlığın çıkardığı Terbiye ve İlköğretim, Bakanlık adına G.E.E.'nin çıkardığı Eğitim Öğretim dergilerinde yayımlamışlardır. Daha sonraları da Pedagoji Bölümü Eğitim Dünyası dergileri yayımlanmıştır. 1961 ve 1962 yıllarında da "Gazi Eğitim Enstitüsü" adıyla hacimli iki sayılı bir araştırma dergisi yayımlanmıştır. Bu yolla da pedagojik çalışmalar, meslektaşlara ulaştırılmaya çalışılmıştır.

8. G.E.E. Öğrenci Derneği, yönetimle işbirliği yaparak, Ankara'da bulunan düşün ve sanat adamlarını zaman zaman okula davet ederek,

**Resim-İş, Beden Eğitimi ve
Müzik bölümleri, ulusal bayramlarda
ve çeşitli törenlerde görev almışlar
ve ülkeye çağdaş sanat eğitiminin çeşitli
yönlerini tanıtmışlardır.
Pedagoji Bölümü de o yıllarda
Türkiye'de eğitim olgusunu bilen,
değerlendiren bir otorite olmuştur.**

okulun büyük salonunda konferanslar vermiştir.

9. 1937-1939 ve 1960'lı yıllarda başanlı ilköğretim öğretmenlerine kurslar açarak orta dereceli okullara binlerce öğretmen kazandırmıştır.

10. 1970 ve 80'li yıllarda da gece dersleri açarak mezun sayısının artmasını sağlamıştır.

11. 1955-1975 arasında Pedagoji Bölümü başta olmak üzere, bütün bölümlerde okul dışından bitirme olanakları sağlanmış ve bu yolla da binlerce öğretmen ve ilköğretim müfettişi yetiştirilmiştir.

12. Pedagoji Bölümü başta olmak üzere, bütün bölümlerde zaman zaman bölümün özelliğine göre ilk ve orta dereceli okulların okul kitapları üzerinde incelemeler yapılmış ve öğretmen adayları daha bu göreve başlamadan önce, bu konularda bilgilendirilmişlerdir.

13. Resim-İş, Beden Eğitimi ve Müzik bölümleri, ulusal bayramlarda ve çeşitli törenlerde görev almışlar ve ülkeye çağdaş sanat eğitiminin çeşitli yönlerini tanıtmışlardır. O günleri yaşayanların anlattıklarına göre, Cumhuriyetin ilk yıllarında yeni açılan dükkânlara tabela yazmayı da Resim İş Bölümü mezunları öğretmişlerdir. Pedagoji Bölümü de o yıllarda Türkiye'de eğitim olgusunu bilen, değerlendiren bir otorite olmuştur. Bunu ayrıca inceleyeceğiz.

14. G.E.E. kurulduğu zaman öncelikle yurt dışında eğitim gören eğitimciler, öğretmen olarak atanmışlar ve daha sonra da mezun olan başarılı öğrenciler yurt dışına eğitime gönderilmiş ve sonra buraya öğretmen olmuşlardır. Bu değerli eğitimcilerin bir kısmı, daha sonraları yeni üniversitelerin kuruluşlarında görev almışlardır. Bu yolla, G.E.E.'nin öğretmenleri üniversitelerimizin gelişmesine de katkıda bulunmuşlardır.

15. G.E.E. de, Türkiye'de 1931'de bir öğretmen okulunda ilk kez bir psikoloji laboratuvarı kurulmuş ve araştırmaya önem verilmiştir. Her

öğrenci, mezun olabilmek için bir araştırma yapmak zorunda idi. Bu durum, okul fakülteye dönüştürülünceye kadar sürmüştür. Bugün böyle bir uygulama yoktur. Öğretmenlerinin de hiçbir zorunluk

Oldukça iyi bir pedagoji kültürü ile yetişen öğretmenlerin buldukları okullarda dayak olaylarına ve disiplin suçlarına daha az rastlandığı söylenebilir. O zamanlar olumsuz birçok öğrenci davranışı, öğretmenlerin pedagojik tutum ve davranışlarıyla önleniyordu.

olmadığı halde zaman zaman araştırma yaptıkları ve bunları çeşitli dergilerde ya da ayrı bir kitap olarak yayımladıkları olmuştur.

II. Pedagoji Bölümünün Türkiye'de Eğitime Katkıları:

Pedagoji Bölümü, Türkiye'de "eğitim" olgusuna bilimsel olarak ilk sahip çıkan ayrı bir bölüm olmuştur. Bundan önce, öğretmen okullarında pedagoji dersleri okutulmuş ise de, bu ders öğretmen yetiştiren bir yüksekokulda ilk kez gerçekleşmiştir. Bu bölüm, özellikle, ilköğretmen okullarına meslek dersleri öğretmeni ve ilköğretim müfettişi yetiştirmek üzere açılmıştır. Bölümün başkanı Almanya'da Pedagoji eğitimi gören Dr. Halil Fikret Kand idi.

Pedagoji bölümünde ilk yıllarda şu dersler okutulmuştur:

Pedagoji: Terbiye, Terbiye Tarihi, Mantık, Metodoloji, Genel Öğretim Yöntemleri, Özel Öğretim Yöntemleri, Uygulama.

Psikoloji: Genel Psikoloji, Deneysel Psikoloji, Çocuk ve Gençlik Psikolojisi.

Felsefe Tarihi, Sosyoloji, Millî Eğitim Örgütü ve Teftişi, Sağlık Koruma, Yabancı Dil, Resim, Eşiği, Müzik. 1931'de haftada 35 saat olan bu dersler, üç sömestrede okutuluyordu. (*Gazi Muallim Mektebi ve Terbiye Enstitüsü: Teşkilât ve Programlar Ankara, 1931, s. 49*).

Daha sonraları, zaman içinde, bu programlarda bir hayli değişiklikler olmuş, bunlara yeni dersler eklenmiştir. 1941'de Ârizalı Çocukların Eğitimi ve Psikolojisi, 1950'lerde Özel Eğitim Alanı, Test ve Ölçme Tekniği, Rehberlik, Halk Eğitimi, Araştırma Tekniği vb. dersler eklenmiş, 1941 programında Mantık, Metodoloji ve Felse-

fe Tarihi dersleri çıkarılmıştır. Bir ara "Felsefe" konmuştur. Ayrıca seçmeli dersler konmuş ve kredili sisteme geçilmiştir. 1967'den sonra bunlara Eğitim Yöneticiliği, Program Geliştirme gibi dersler eklenmiştir.

Pedagoji Bölümü, bu niteliği ile Türk Millî Eğitim Sistemine şu katkılarda bulunmuştur:

1. Pedagoji Bölümü 1929 yılında ilk mezunlarını verince, ilköğretim müfettişlerinin görevlerini nasıl yapacakları sorunu ortaya çıktı. Bu amaçla, "İlk Tedrisat Müfettişleri Rehberi" adlı 16 sayfalık bir kitapçık bu bölümün başkanı tarafından hazırlanmıştır. Burada "Teftiş Tekniği"nin esasları verilmiştir. Bu eser, ülkemizde Millî Eğitimdeki teftiş sürecinin pedagojik niteliğini ortaya koymuştur. Pedagoji Bölümü, eğitimin yöntemi ve teftiş konularında daha okulda iken bilgi veren tek kuruluş olma özelliğini 1965'lere kadar korumuştur.

2. Enstitüden mezun olan ilköğretim müfettişleri, yalnız teftiş ettikleri okulların öğretmenlerine değil, verdikleri konferanslarla, gazete ve dergilerde yazdıkları yazılarla, kitaplarıyla cumhuriyet ve eğitim ilkelerini halka yaymaya çalışmışlardır. Böyle bir görev daha 1923'te "Maarif Misakı" ile bütün öğretmenlere de verilmiştir.

3. Pedagoji Bölümü öğrencileri, bireysel olarak yaptıkları araştırmalardan başka, zaman zaman toplu araştırmalar da yapmışlardır. Bunlardan biri, çocuk kitapları üzerinedir. 1940'lı yıllarda yayımlanmış çocuk kitaplarının sınıf düzeylerine göre sınıflaması yapılmış ve bununla ilgili bir liste A. Fuat Baymur'un Türkçe Öğretimi adlı kitabında yayımlanmıştır.

4. Pedagoji Bölümü, 1926'da değişen İlkokul Programı'nın gereği olan "toplu öğretim" sistemini en iyi bir biçimde anlayıp uygulayan ve Türkiye'ye yayan bir bölüm olmuştur. Daha sonraki yıllarda da 1968 programının hazırlanmasına ve uygulanmasına katkıda bulunmuştur.

5. Pedagoji Bölümü, yetiştirdiği meslek dersleri öğretmenleri ile de, ilköğretmen okullarındaki ve eğitim enstitülerindeki eğitim ve öğretim etkinliklerinin çağdaş il-

kelere göre yürütülmesinde etkili olmuşlardır. Böylece, Cumhuriyet döneminde yetişen ve orta dereceli okul öğretmenlerinin meslekî kültürlerinin gelişmesine katkıda bulunmuştur.

Bu nedenle, oldukça iyi bir pedagoji kültürü ile yetişen öğretmenlerin buldukları okullarda dayak olaylarına ve disiplin suçlarına daha az rastlandığı söylenebilir. O zamanlar olumsuz birçok öğrenci davranışı, öğretmenlerin pedagojik tutum ve davranışlarıyla önleniyordu. Öğretim, ezbercilikten nispeten uzak idi. Okullarda grup çalışmalarına, problem çözme ve proje yöntemlerine daha çok yer veriliyordu. Öğretimde iş ve eser ortaya koymak ilkesi, yani yaparak ve yaşayarak öğrenme yöntemi daha çok uygulanıyordu. Bugün bunlardan pek söz eden kalmamış gibidir.

6. Pedagoji Bölümü öğrencileri, yaptıkları uygulama ve staj çalışmaları ile her yıl, bir ile giderek, oralarda güncel eğitim ve öğretim sorunları üzerinde konferanslar ve paneller düzenliyorlardı. Bu yolla da diğer illerdeki öğretmenlerin eğitim görüşlerinin gelişmesine katkıda bulunmuşlardır.

1933-1938 yılları Türkiye’de eğitim bilimleri tarihi bakımından önemli yıllar olmuştur. Bu yıllarda köy eğitimi konusunda yeni görüş ve düşünceler üretiliyordu. 1933’te Dr. Reşit Galip’in Millî Eğitim Bakanlığı döneminde Talim ve Terbiye Kurulu üyesi Prof. Ali Haydar Taner’in başkanlığında “Köy İşleri Komisyonu” toplanmış ve bir rapor hazırlamıştır. İzmir, Bursa, Adana ve Ankara illerinde ilköğretim müfettişleri ile ilkokul öğretmenleri için tarım kursları açılmış ve rehber niteliğinde 15 kitapçık yayımlanmıştır.

Köy İşleri Komisyonu’nun raporu Talim ve Terbiye Kurulu tarafından görüşülmüş ve onun içeriği ile ilgili bir yazı, aynı zamanda Gazi Eği-

**Gazi Eğitim Enstitüsü Pedagoji
Bölümünün okulların yenileştirilmesinde
ve özellikle daha sonraki yıllarda
“Köy Enstitüsü” hareketinin
doğmasında önemli bir katkısı
olduğu söylenebilir.**

köy okulu öğretmenin okul içi ve okul dışı ödevleri bulunması gerektiğine yer veriliyor ve köy öğretmeni “köyde devrim heyecanını uandıracak ve onu daima zinde tutacak yegane öge” olarak görülüyordu.

Yine 1933 yılında Bakanlıkça “Seyyar Ders Araçları Gezisi” düzenlenmiş ve bu gezide Gazi Eğitim Enstitüsü öğretmenlerinden Sadri Ertem ve İ. Hakkı Tonguç da görev almıştır. Gezide bulunan eğitimciler, gittikleri yerlerde konferanslar vermişlerdir. Bu konferanslardan bazıları “Fikirler” dergisinde yayımlanmıştır.

Gazi Eğitim Enstitüsü Pedagoji Bölümünün son sınıfında bulunan öğrencilerden bazıları ülke sorunları ile ilgili incelemeler yapmışlardır. Bu bölümün 1934 yılı mezunu Hürrem Arman, “On Yıllık Cumhuriyet Eğitiminin Eleştirisi” başlıklı araştırmasını Dr. Halil Fikret Kanad’dan almıştır. Konu o zaman çok ilgi çekici bulunmuş ve bitirme sınavında tartışılmıştır. Hürrem Arman, bunu 1969’da yayımlanan “Piramidin Tabanı” adlı anı kitabında anlatır. Talim ve Terbiye Kurulu üyesi Profesör Ali Haydar Taner’in ve okul öğretmeni Dr. Halil Fikret Kanad’ın İsmail Hakkı Tonguç ve diğer öğretmenlerin huzurunda yapılan bu sınavda, söz konusu araştırma da tartışılır. Hürrem Arman, bu sınavda epeyce ter döktüğünü söyler. (Adı geçen kitap, sayfa: 122, 128-131)

1933’te İ.H. Tonguç’un, “İş ve Meslek Terbiyesi”, 1934’te Dr. H. F. Kanad’ın “Muasır Terbiye Cereyanları” adlı kitapları ve Dr. Halil Fikret Kanad’ın 24-27 Mart 1935’te Kurun (Vakit) gazetesinde “Yarının Öğretmenleri Nasıl Yetiştirilmelidir?” başlıklı makalesi yayımlanır. Bunları bu okulun öğretmenlerinin başka yazıları takip eder. Okulun “Maarif Teşkilatı ve İdare” ile “Öğretim Yöntemleri” derslerini okutan İlköğretim Genel Müdürlüğünde şube müdürü H. Raşit Öymen, derslerinde sık sık “Etkin Öğretim” (Fa-

tim Enstitüsü sosyoloji öğretmeni de olan M. Saffet Engin tarafından Ülkü dergisinin Temmuz 1933 tarihli nüshasında yayımlanmıştır. Bu raporda, yetiştirilecek

al Mektep) kavramını işler. Hatta bu, bir karikatüre konu olur.

Bütün bu ve benzer etkinlikler, bir arada düşünüldüğünde, Gazi Eğitim Enstitüsü Pedagoji Bölümünün okulların yenileştirilmesinde ve özellikle daha sonraki yıllarda "Köy Enstitüsü" hareketinin doğmasında önemli bir katkısı olduğu söylenebilir.

7. 1950'li yılların başlarından itibaren Pedagoji Bölümü, ilköğretim müfettişi ve meslek dersleri öğretmenlerinin yanı sıra, Halk Eğitimi ve Rehberlik merkezlerine eleman yetiştirmeye başlamıştır. Bunlar, Millî Eğitim Bakanlığı merkez örgütünde ve illerde görev aldılar. Bu da ülkemizdeki rehberlik ve halk eğitimi çalışmalarına önemli bir katkı olmuştur. Daha sonraları kurulan Eğitim Fakülteleri bu programlardan ve temel çalışmalardan yararlanmışlardır.

III. Yeni Eğitim Fakülteleri ve Eğitim Enstitüsü Deneyimi:

Gazi Eğitim Enstitüsü, diğer üç yıllık eğitim enstitüleri gibi 1978 yılından itibaren dört yıllık Yüksek Öğretmen Okulu haline getirilmiştir. 4.XI.1981 tarih ve 2547 sayılı "Yüksek Öğretim Kanunu" ve 1982 yılında çıkan 41 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile öğretmen yetiştiren bütün kurumlar, çevrelerindeki mevcut üniversitelere ve yeni kurulan üniversitelere devredilmiştir. Sözü geçen kararnamede 28.III.1983 tarih ve 2809 sayılı yasa ile değiştirilerek kabul edilmiştir. Böylece, eski Eğitim Enstitüleri olan Gazi dahil, bütün Yüksek Öğretmen Okulları, üniversitelerin Eğitim Fakülteleri haline dönüştürülmüş oldu.

Bundan sonra, üniversitelerin Eğitim Fakülteleri öğretmen yetiştirme sorumluluğunu üzerlerine aldılar. Yapılacak iş, herhalde, o tarihte 150 yıla yaklaşan öğretmen okulları ve eğitim enstitüleri deneyiminden yararlanmak olabilirdi. Öğretmen yetiştirme işi bir eğitim (pedagoji) sorunudur. Bunu da bu alanlarda yetişmiş elemanlar yapabiliirdi. Bunda, eğitim ve öğretim ilke ve yöntemleri ile uygulamalar başta gelir. Bu

Öğretmen yetiştirme işi bir eğitim (pedagoji) sorunudur. Bunu da bu alanlarda yetişmiş elemanlar yapabiliirdi. Bunda, eğitim ve öğretim ilke ve yöntemleri ile uygulamalar başta gelir.

kurumlar, bu alanlarda o güne kadar ulaşılmış olan anlayış ve değerleri, üniversite ya da fakülte gibi yüce bir kurumda daha çok geliştirebilirlerdi. Bu da, daha önce bu kurumlarda görev almış

olanların bilgi, görgü ve deneyimlerinden yararlanmak suretiyle olabilirdi. Bunlar yapılmamıştır. Bu kurumların başına yönetici olarak getirilenler, daha ilk günlerden itibaren "Burası üniversite" demeye başlamışlardır.

Tabii, üniversitenin bir geleneği vardır. Öğretmen okullarının da bir geleneği vardır. Üstelik, bizde öğretmen okullarının geleneği 1848'de başladığı halde; üniversitenin geleneği, modern şekliyle, 1933'te başlamıştır. Darülfünundan üniversiteye geçerken Prof. Dr. A Malche'nin İstanbul Üniversitesi hakkındaki 1933 tarihli raporu, üniversitenin başlangıçtaki durumunu gayet açık ve özlü olarak belirtmektedir. O, örneğin, buralarda uygulanan öğretim yöntemleriyle ilgili olarak şöyle demektedir:

"Öğretim, çalışma araçlarıyla yapılmalıdır. Bu olmazsa, öğretmenin anlatması, öğrenciler için her şey olur. Verilen bir dersi öğrencinin harfiyen bilmesi bir şey ifade etmez. Bunu öğrencinin zihninden çıkarmak gerekir. (...) Kendiliğinden bir şey yapmayan ve kendi kendine bir şey yapmayan bir öğrenci de sınıfları geçebilir, fakat düşünce hayatını fethetmemiştir.

Öğrenci etkin ve girişimci olmalıdır. Kendi kendine girişeceği birçok şey bulmalı ve yapmalıdır. Profesörler, birer konferansçı gibi anlaşılamazlar. Bir profesör, hayat ve hareket veren bir adam, bir danışman, bir rehber olmalıdır. (...) Profesörler, küçüklerine varlığı (herhalde davranışları denmek isteniyor) ile örnek olan sürekli bir öğrencidir." (Malche, Albert İstanbul Üniversitesi Hakkında Rapor, İstanbul: Devlet M., 1939, s. 33).

Öğretmen okulları, bu evreyi en az İkinci Meşrutiyet Döneminde atlatmıştır. O dönemden beri öğretmen okulları, bu düşüncelerin savaşı-

minı vermiştir. Öğretmen okulları, bu görüşleri son günlerine kadar savunmuştur. Öğretmen okullarında, yöntem bakımından; gözlem, inceleme, araştırma, grup çalışmaları, proje çalışmaları, problem çözme gibi yöntemler ön plana çıkmıştır.

Öğrenciler de bundan nasiplerini alıyor ve gittikleri okullarda başarılı uygulamalar yapıyorlardı.

Yeni Eğitim Fakülteleri, bu ve benzeri eğitim ve öğretim görüşlerini tanıyıp onları daha çok geliştirecek yerde, önce bunu daha önceden yapanların değişik yollarla fakültelerden tasfiyesi ile meşgul oldular. Öğretim programlarını ve bu arada derslerin adlarını değiştirmeye başladılar. Genel Öğretim Bilgisi yerine, kimi fakülteler Öğretim İlke ve Yöntemleri, kimi fakülteler de Program Geliştirme diye bir ders koydular. Sonra bunlardan da vazgeçtiler. Derslerin adları değişince, 150 yıllık bir birikim ve deneye dayanan son kitaplardan da yararlanılamaz hale geldi. İlk ve orta dereceli okullarda öğretmenlik deneyimi olmayan öğretim elemanları, sınama ve yanılma yoluyla kendilerini geliştirmek durumunda kaldılar.

Aradan birkaç yıl geçtikten sonra, fakültelerdeki öğretim elemanlarının akademik düzeyleri yükseltilmiş olduğu halde, yetişen öğretmenlerin kalitesi tartışılır hale gelmiştir. Bu durumda, toplantı üstüne toplantı, araştırma üstüne araştırma yapılmıştır.

1997 yılına gelindiğinde, öğretim programlarında yeni bir düzenlemeye gidildi. Bunda da yine bazı derslerin adları değişti. İki üç ders bir ders haline getirildi. Yeni ders adları ortaya çıktı. Eğitim Psikolojisi yerine, Gelişim ve Öğrenme kondu. Özel Öğretim Yöntemleri alanındaki eksiklik ve büyük boşluk kısmen giderilirken, başka alanlarda yeni eksiklikler ve yetersizlikler ortaya çıktı. "Eğitime Giriş" yerine "Öğretmenlik Mesleğine Giriş", Genel Öğretim Bilgisi ve Ölçme ve Değerlendirme yerine "Öğretimde Planlama ve Değerlendirme" gibi bir ders kondu. Daha önce Eğitim Enstitülerinde okutulan

Oysa üniversiteler, fakülteleri aracılığıyla öğretmen yetiştirme görevini üzerlerine aldıkları zaman, önce öğretmen yetiştirmenin tarihini ele almalı, o güne kadar yapılanların bir değerlendirmesini yapmalı ve bunların eğitimsel değer taşıyanlarının daha çok geliştirilmesi için fakülte eğitim/öğretiminde ve hatta yönetiminde gerekli değişiklikleri yapmalı idi.

"Ruh Sağlığı ve Rehberlik, "Eğitim Sosyolojisi", "Eğitim Yöneticiliği", "Eğitim Bilimleri Tarihi", "Türk Eğitim Tarihi" gibi derslere ise hiç yer verilmedi.

Buraya yazdıklarımızın hemen hepsi, üniversiteler içinde oluşturulan eğitim fa-

kültelerinin işlevsel bir nitelikte kurulmuş olan eğitim enstitüleri deneyiminden yeterince yararlanamadıklarını göstermektedir.

Oysa üniversiteler, fakülteleri aracılığıyla öğretmen yetiştirme görevini üzerlerine aldıkları zaman, önce öğretmen yetiştirmenin tarihini ele almalı, o güne kadar yapılanların bir değerlendirmesini yapmalı ve bunların eğitimsel değer taşıyanlarının daha çok geliştirilmesi için fakülte eğitim/öğretiminde ve hatta yönetiminde gerekli değişiklikleri yapmalı idi. O zaman, bu gelişmeden, öğretmen yetiştiren okullarda var olan grupla çalışma, etkin öğretim yöntemleri, sınıfta ve okulda demokratik ortam, ders dışı etkinlikler gibi eğitimi ilgilendiren ve bunların savaşımını veren, ilkokullarda ve orta dereceli okullarda uygulanarak kamuya yansıyan anlayış ve uygulamalardan yalnız eğitim fakülteleri değil, diğer fakültelerin de yararlanması sağlanabilirdi.

Bunun için, bu görevi yapabilecek eğitimcilerin bu kurumlara yönetici olarak atanmaları ve eski elemanlardan da hiç değilse bir süre için geçici olarak yararlanılması gerekirdi. Bu yapılmamış; eğitim fakültelerinin yöneticiliklerine, genelde eğitim bölümü dışından, üniversite geleceğine bağlı kimseler atanmıştır.

Bu arada, ayrıca sınıftaki öğrenci kalabalığı, öğretim elemanlarının meslekî formasyonu, demokratik davranışlar, bölüm ve öğretmenler kurulu, Bakanlıkla işbirliği, öğretim elemanlarının refah düzeyleri gibi hususlarda da değişmeler olmuş ve bu süreç, yetişen öğretmenlerin tartışma konusu olması ile sonuçlanmıştır. Yapılacak iş, bu değişikliklerin eğitimsel bir anlayışla yeniden irdelenmesi ve değerlendirilmesidir.✓

* Binbaşıoğlu, Cavit. Öğretmen Yetiştirme Açısından Türkiye'de Eğitim Bilimleri Tarihi, İstanbul, MEB, 1995, s. 451.